

DORPSORGAN

spaarndam

dorpsorgaan

spaarndam

inhoud:

pag:

Spaarndam rond 1875

3

Dankbetuiging

5

Huwelijk

5

K.V.P.-forumavond

5

Ruigoord

8

Speeltuinvaria

9

Een moeilijke beslissing?

10

redactieleden:

tel.:

<i>e. huttinga</i>	<i>ijdijsk 27</i>	<i>373032</i>
<i>j.a. knijnenburg</i>	<i>ijdijsk 26</i>	<i>372493</i>
<i>mevr. g. spierenburg</i>	<i>kerklaan 26</i>	<i>371821</i>
<i>d.a. verdurmen</i>	<i>visserseinde 71</i>	

blad van de dorpsraad-Spaarndam

7e jaargang nr. 5

redactie-adres: Visserseinde 71, Spaarndam

Dankzij het boek van F. Allan, die ongeveer honderd jaar geleden een wandeling van Haarlem naar Spaarndam heeft beschreven, ben ik in staat iets te vertellen over Spaarndam en omgeving, zo rond 1875.

De gemeente Spaarndam telde toen 84 huizen, bewoond door 128 gezinnen, die een bevolking vormden van ruim 600 zielen. (Waar nu de Garage van Balm is begon toen de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.) Juist in die tijd waren grote veranderingen gaande als gevolg van de aanleg van het Noordzeekanaal en de droogmaking van de IJpolders. De visserij liep daardoor sterk in betekenis achteruit waardoor nogal wat Spaarndamers een ander bestaansmiddel moesten vinden.

Een wandeling van Haarlem naar Spaarndam begon toen bij het station in Haarlem en duurde ongeveer een uur. Men volgde het Jaagpad langs het Spaarne en had een vrij uitzicht van Bloemendaal tot Haarlemmerliede omdat van het huidige Haarlem-Noord nog geen spoor te bekennen was. Alleen wat boerderijen en buitenplaatsen, zoals " 't Klooster", " 't Huis ter Kleef", "Spaarnhoven", "Spaarnrijk", " 't Huis te Zaanen" en in de verte het dorpje Schoten, waren in de ruimte te herkennen.

Al gauw passeerde men de herberg " 't Kikkertje". Daar waren roeibootjes te huur waarmee men kon spelevaren op 't Spaarne. Even verderop stond de stoommeekrapfabriek van Koopman, Zocher en Co, waar uit de wortels van de meekrapplant rode kleurstof werd gemaakt. Het in 1850 opgerichte bedrijf werd echter in 1873 weer ontbonden. In 1869 was n.l. ontdekt hoe men hetzelfde produkt langs chemische weg kon bereiden. De boeren verbouwden als gevolg van de dalende prijzen als spoedig geen meekrap meer en gebruikten de vrijgekomen gronden om suikerbieten te gaan telen, een produkt dat toen sterk in opkomst was.

Nadat de hofstede van S. van der Feijst en het bruggetje over de Jan Gijzenvaart door de wandelaar waren gepasseerd, zag hij Spaarndam duidelijk voor zich liggen. Het "Hoge Bruggetje" en de Heksloot waren er nog niet. De brug over 't Kanaaltje, dat 't Spaarne langs de Nieuwe Rijkweg met de Kleine Haarlemmersluis verbond, wel. De Machineburg had een ijzeren onderbouw en dateerde uit 1840, toen het Stoomgemaal werd gebouwd dat voor een snellere afvoer van het Boezemwater van Rijnland moest zorgen omdat door de droogmaking van de Haarlemmermeer de oppervlakte van Rijnlands Boezem sterk werd beperkt en daarmee de opvangmogelijkheid van het water.

Langs de in aanbouw zijnde pastorie van de N.H. Kerk en de nieuwe gemeenteschool werd via het bruggetje over 't Vaartje en de Taanplaats de Kolk bereikt. De openbare school werd in 1870 gebouwd door D.A. Braakenburg uit Haarlem tezamen met de onderwijzerswoning. De school werd toen door gemiddeld 128 leerlingen bezocht. De gymnastiekzaal en de twee lokalen erboven ontbraken toen nog. Op 3 mei 1870 had Maartje Max voor het gebouw de eerste steen gelegd in tegenwoordigheid van de plaatselijke autoriteiten. Zij was de oudste dochter van de jongste wethouder.

Aan de Kolk heerste er een en al bedrijvigheid. Soms werden er wel 20 schepen tegelijk

geschut. Bijna elk huis was een winkel, bedrijf of café. Allan noemt alleen de meest opmerkelijke.

Zo was er naast de zeilmakerij van Max de kruidenierswinkel van C. Schouten. Die winkel had een zeer merkwaardig uithangbord in de vorm van een geankerde oud-model-dame, die "de Hoop" voorstelde, met de tekst:

" Ik leef op goede hoop,
En wagt op Godes zegen.
Al is de wangunst groot Ik doe mijn best ter degen,
Dan leef ik vergenoegt. Wil God zijn zegen geven,
Dan zal ik door de gunst van alle menschen leven."

Verderop was de slijterij in wijn en likeuren van J. van Bragt, naar de traditie van die tijd te herkennen aan een half deurstijlvaatje met het opschrift "Vrij Wijn". Wat daar precies mee bedoeld werd is mij niet duidelijk.

Aan de overzijde van de Kolk was op nummer 67 het hulpkantoor van de brievenposterij gevestigd. Bij een winkeltje in kruidenierswaren, waar ook sterke drank te koop was hing "T Compas" als uithangbord. Allan vond dat niet passend: "Immers zij, die om een onschuldig pondje koffie en suiker komen, vinden hun koers wel zonder kompas, en dronkelui zeilen in den regel met alle streken-kompasrond".

Dat er een kompas hing, was een gevolg van het feit dat daar vroeger een tagrijn (een handelaar in allerlei scheepsbenodigdheden) had gewoond.

Naast de smederij van G. Jenzen, hing bij J. van Reyendam Senior het bord "Holland op zijn smalst" uit met de tekst:

" De wind die waait, het schip dat draait,
Fortuin kan keeren
Verzoekt de gunst van Schippers, Boeren, Burgers, en Heeren".

Reyendam verkocht van allerlei, met o.a. de "Opregte Groninger- en Deventerkoek" als voor Allan het meest opmerkelijke artikel.

Even voorbij een slagerij zonder vlees (er was melk te koop) ging men links om over de Taanplaats naar de dijk. Op weg naar de Grote of Goudse Sluis passeerde men de tapperij van de Wed. Duin met het uithangbordje "Vredebest". In het Rijnlandshuis woonde toen de opzichter G.A. de Geus. Volgens Allan stonden op de schoorsteen in de torenkamer enige wapens van vroegere Dijkgraven, Hoogheemraden, Rentmeesters en Secretarissen van Rijnland, tezamen met de woorden: "Gugliemus Rex Romanorum anno 1255".

(Willem, koning der Romeinen anno 1255). Dat sloeg op graaf Willem II van Holland die tot koning van het Duitse Rijk was gekozen in 1247. Deze graaf had in een handvest van 1255 plechtig beloofd t.a.v. de werken van het waterschap Rijnland niets te ondernemen zonder overleg en toestemming van de heemraden. Omdat de gekozen Duitse koning, als hij even de gelegenheid had, naar Rome ging om zich daar door de paus tot keizer te laten kronen en zich dan als een soort erfgenaam van het Romeinse Keizerrijk beschouwde, is de titel Rooms Koning ook verklaarbaar. Volgens Allan was er verder in het Rijnlandshuis een klein vertrek "de Keizerskamer" geheten, waar aan de wanden een tiental afbeeldingen van Duitse Keizers prijken. Wat daar mee gebeurd is, weet ik niet.

Wordt vervolgd.

Gerrit van den Beldt.

DANKBETUIGING

Namens alle bejaarden, wil ik de Commissie Koninginnedag Spaarndam, hartelijk bedanken voor de bloemen en andere cadeau's, die wij na ons prachtig verzorgd reisje, ter gelegenheid van het 25 jarig Regeringsjubileum van de Koningin aangeboden kregen.

Hartelijk dank,

Alle Bejaarden.

HUWELIJK

5 oktober trouwde onze Spaarndamse Hannie Huttinga met de Haarlemse stadsarchivaris Jaap Temminck. Het huwelijk werd bevestigd inde Spaarndamse Hervormde Kerk, waar eeuwen geleden de Haarlemse schilder Frans Hals ook trouwde.

Dit laatste in verband met nog een overeenkomst tussen Temminck en Hals: beiden hebben elk vanuit hun eigen beroep, te maken en te maken gehad met de geschiedenis van Haarlem.

K.V.P.-forumavond

Als een wat verlate sluiting van het seizoen 1972/1973 werd op 27 juni 1973 in de kantine van het sportcomplex te Spaarndam nog een forum-avond gehouden door de K.V.P.-fractie van de raad der gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

Als gast hierbij was aanwezig de burgemeester, drs. F. IJsselmuiden, die in zijn inleiding uitdrukkelijk stelde deze avond niet te zullen bijwonen als lid van de K.V.P. doch als burgemeester. Als zodanig zag hij deze avond als een mogelijkheid om in contact te kunnen komen met de bevolking, waaruit hij te weten wilde komen of het gemeentebestuur vol-

doende inspeelt op de wensen en verlangens van de bevolking. Met het oog hierop behandelde hij een viertal onderwerpen.

Deze gingen over:

- bestaansrecht kleine gemeente;
- ruimtelijke ordening, waaronder het veelbestreden besluit van de raad tot het in voorbereiding verklaren van een bestemmingsplan voor het gebied ten oosten van de Machineweg;
- woningbouw;
- gemeenschapshuis.

Bij het eerste punt maakte de burgemeester duidelijk, dat zonder aantasting van onze democratie het onmogelijk zou zijn tot opheffing van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude te besluiten, mede omdat onze gemeente een wezenlijke rol speelt in de regio door als buffergebied met een voldoende sterke bestuurskracht en bestuursmacht tussen de groot-stedelijke machten Amsterdam enerzijds en de IJmondgemeenten anderzijds te fungeren.

Bij de behandeling van het tweede punt kwam uiteraard de nadruk te liggen op het genoemde voorbereidingsbesluit, waarmee de gemeente in de eerste plaats het gevaar wilde keren van een voortzetting van de opspuitingswerkzaamheden tot voorbij de Machineweg en waarmee zij in de tweede plaats tijdig een bestemmingsplan hoopte gereed te hebben, waarbij aan deze gronden een niet-industriële bestemming zal worden gegeven. Een en ander betekent niet een dwarsbomen van de gemeente Amsterdam uit zuiver plaatselijk eigen belang, doch is volgens spreker bedoeld om met het oog op de veranderde tijdsomstandigheden zich opnieuw te moeten en kunnen bezinnen over het benodigd zijn van deze gronden voor industriële doeleinden.

Met betrekking tot de woningbouw deelde de burgemeester mede, dat Halfweg is volgebouwd en dat Spaarndam-Oost door haar ligging binnen het recreatiegebied met de daarin opgenomen wateren, wegen, enz., ook niet veel mogelijkheden meer biedt. Om echter te kunnen voorzien in de bestaande behoefte aan woonruimte binnen de gemeente en in die van Spaarndam-West wordt niettemin door het gemeentebestuur naarstig gezocht naar verdere uitbreidingsmogelijkheden. Spreker zei te verwachten, dat hierover op korte termijn nadere informaties kunnen worden gedaan.

Het vierde punt, het gemeenschapshuis, staat al zodanig in de belangstelling van de Spaarndamse bevolking, dat hierover niet opnieuw hoeft te worden uitgeweid. Dit wil uiteraard niet zeggen, dat over dit punt niet het nodige is gezegd. Slechts zij hierover vermeld, dat de burgemeester de vrees uitsprak, dat door het tijdsverloop de kosten weleens zodanig zouden kunnen stijgen, dat een haalbare exploitatie niet meer mogelijk zou blijken te zijn met als gevolg, dat van de stichting van het gemeenschapshuis zal moeten worden afgezien. In verband hiermede heeft het gemeentebestuur dan ook bij dat van Haarlem op spoed in

deze zaak aangedrongen.

Na de pauze konden vragen op het forum worden afgevuurd. Hier is een veelvuldig gebruik van gemaakt. In hoofdzaak betroffen zij:

- Het recreatiegebied Spaarnwoude.

Hierbij werd de aandacht van het forum gevestigd op het feit, dat, wanneer het recreatieplan op de wijze zoals het ter plaatse bekend is wordt uitgevoerd, de Lagedijk als verbindingsweg gaat vervallen. Daar dit ernstig zou worden betreurd, werd toegezegd dat deze kwestie zal worden onderzocht.

Tegen de achtergrond van de gewijzigde bevolkingsprognoses en van het voorbereidingsbesluit kwam vervolgens de vraag naar voren of het recreatiegebied qua omvang en inhoud ook geen aanpassing behoeft. Hoewel naar de mening van het forum door de toenemende vrije tijd de behoefte aan recreatiemogelijkheden de eerste jaren nog zal blijven groeien, zal bij een eventueel te verwachten overmaat de dan alsnog bestaande agrarische bedrijven naar verwachting gemakkelijk in het plan kunnen worden ingepast.

Hierdoor zal het mogelijk zijn de vinger op de pols te houden.

- Rijksweg 16.

Er is nog steeds geen definitieve keuze gemaakt ten aanzien van het tracé. Wel verschijnen er hier en daar "vreemde mensen" op het land, die opmetingen verrichten en de boeren vertellen, dat zij aan hun laatste oogst bezig zijn. De vraag is aan het forum, wat heeft dit te betekenen en wat kan er aan worden gedaan. Het forum is van mening, dat het betreden van het land zeer waarschijnlijk te maken heeft met het doen van een keuze uit de verschillende varianten voor het tracé. Aan deze thans nog wezensvreemde elementen zou uiteraard kunnen worden gevraagd in wiens opdracht zij handelen. Hen weigeren op het land te komen, komt haar moeilijk voor. Wel vindt zij het een goede zaak, dat, wanneer door de opmetingen schade wordt toegebracht, deze wordt geclaimd. Hierover zegt de burgemeester toe zich met Rijkswaterstaat te zullen verstaan.

- Doorstroming.

Geïnformeerd wordt naar de doorstromingsregeling. Per geval blijkt een bedrag te worden uitgekeerd van f 1.250,—. In principe vindt deze uitkering plaats, indien een goedkope huurwoning wordt vrijgemaakt. Overigens kan men zich voor de detailpunten laten voorlichten op de gemeentesecretarie.

- Gemeenschapshuis.

Alhoewel hierover uitvoerig is gediscussieerd, kwamen er toch geen nieuwe gezichtspunten meer naar voren.

- Woningbouw.

Ten aanzien van de wijze, waarop dit in Spaarndam gebeurt ontspon zich een technische

discussie. Doordat het echter inmiddels laat in de avond was geworden, was het niet mogelijk deze discussie nog op een bevredigende manier af te ronden.

Zo bleven ook nog vragen liggen, waarop bij gebrek aan tijd niet meer kon worden ingegaan. Desniettemin kon de avond door de goede opkomst en door de animo, waarmee de aan de orde geweest zijnde vragen werden gesteld en beantwoord, zeer geslaagd worden genoemd. Een vervolg hierop lijkt mij wenselijk om de resterende vragen, waarmee zeer waarschijnlijk nog een hele avond gemoeid zal zijn, onder de loupe te nemen. Biedt de fractie daartoe spoedig, wellicht nog in dit najaar, de gelegenheid?

C.J. Oud

RUIGOORD

In de dagbladen lezen wij nu geregeld hoe men actief is, en in de bres springt voor Ruigoord. Te laat naar ik meen. Maar misschien kan men het waarderen dat er iemand in 1969 al begon alles op dia te zetten wat er stond, zodat er nu naar gekeken kan worden en geluisterd in klank-beeld vorm. Het is bekend hoe Amsterdam met de Houtrakpolder solt, de gehele afbraak van Ruigoord. Gelukkig is er nu de burgemeester "Ijsselmuiden", hij neemt niet alles, was hij er in 1966 maar geweest. Ja alles is weg, maar er wordt U een kans geboden om toch alles nog eens te zien, Het Klankbeeld:

"Ruigoord" van ontstaan tot ondergaan

gepresenteerd door Mej. L. van Dusschoten.

Drie keer een kans op:

donderdag 18 oktober in "de Olm" in Halfweg.

dinsdag 23 oktober in de St. Adelbertusschool.

vrijdag 2 november in het hervormd wijkgebouw, Ged. Oude Gracht 104, Haarlem centrum

Alle avonden aanvang 8 uur. Gratis toegang, wel collecte om onkosten te bestrijden.

Belangstellenden Welkom.

Mej. L. van Dusschoten.

Door omstandigheden zijn we gedwongen geweest één jaar niets van ons te laten horen, maar nu is het dan weer zover.

Want Toneelver: "DE SPAERNE GHESELLEN" bestaan nog, daarom nodigen wij U uit op onze jubileumopvoering op 26 oktober a.s. in het Speeltuingebouw "Nieuw Leven" Boezemkade om 8.00 uur 's avonds.

Deze keer spelen wij voor U de klucht "Gevaarlijk Snoepgoed" van Max Andrea onder regie van de heer G.v.d. Veenbrink.

Op 3 november 1973 geven wij receptie van 16.00 tot 17.30 uur ook in het Speeltuingebouw, dit alles vanwege ons 25 jarig bestaan.

U bent op beide van harte welkom.

Ook nieuwe leden zijn van harte welkom want onze ploeg is gerust nog voor uitbreiding vatbaar.

Het adres is Ringweg 115, tel.: 37 30 01.

We repeteren iedere woensdagavond van 19.45 tot 22.30 uur.

Het bestuur.

Speeltuinvaria

De winter staat weer voor de deur, veel wordt er weer van de medewerkers gevraagd, om door wind en weer op pad te gaan, het winterclubwerk gaat weer beginnen.

In de eerste plaats hebben we onze wekelijkse trimavond op maandagavond in de gymzaal van de Spaarneschool voor jong en oud. Ook de tafeltennis krijgt het druk, de kinderen moeten toch naar hun wedstrijden gebracht worden en die liggen nogal uiteen, van de Zilk tot aan IJmuiden, ook daar zijn gelukkig weer mensen voor te vinden, die dit werk belangrijker vinden dan kassie kijken.

Misschien zijn er nog tafeltennissers (sters) te vinden die graag mee willen doen, stel U dan in verbinding met de wedstrijdleiding, Hr. W.v.d. Graaf, Westkolk 26, Spaarndam of bel 372597 - 374393. Maar het belangrijkste komt nog nl. het St. Nicolaasfeest, het bestuur van Nieuw Leven kan nu eenmaal niet buiten dit feest, de Spaarndamse bevolking zou het ons zeer kwalijk nemen als we het niet deden. Ik heb van vele buitenstaanders wel eens gehoord dat ze voor de intocht speciaal naar Spaarndam komen, omdat dit uniek is in dit historisch dorp.

Daarom komt er weer een collecte om dit feest mogelijk te maken. Voor de ouden van dagen wordt goed gezorgd als ze een dag uitgaan, laten wij ook zorgen voor onze jeugd, als er (alweer) een vrijwilliger bij U aan de deur komt voor een kleine bijdrage. Men beseft maar half, hoe leuk het is onze kinderen te horen lachen.

Eenbestuurslid.

Een moeilijke beslissing?

Na de berichtgeving in o.m. het Haarlems Dagblad inzake het Gemeenschapshuis Spaarndam, is een enkele opmerking als aanvullende informatie wel op zijn plaats.

In het vorige Dorpsorgaan 7e jaargang, no. 4 werd een schrijven gepubliceerd dat was gericht aan de raadsleden van de gemeente Haarlem. Dit stuk waaraan veel zorg was besteed, had een zeer uiteenlopende waardering.

Gelet op de uitlatingen die hiervoor zijn gebezigd, kan dit misschien het beste worden aangegeven met een cijferwaardering variërend van 1 tot 8.

De gemeenteraad van Haarlem heeft zich op 22 augustus j.l. kunnen uitspreken over het voorstel van B. en W. inzake het Gemeenschapshuis Spaarndam. Met uitzondering van de meerderheid van de V.V.D. en de volledige C.P.N.-fractie alsmede één lid van de K.V.P.-fractie kon men zich niet in voldoende mate achter het voorstel scharen, mede i.v.m. de te geringe informatie door het college aan de raad verstrekt.

Na schorsing werd dan ook besloten het voorstel terug te nemen. Daarbij deelde het college van B. en W. mede over 6 weken (= 3 oktober red.) opnieuw een voorstel aangaande het Gemeenschapshuis aan de raad voor te leggen.

Op 30 augustus j.l. heeft er op het stadhuis van Haarlem een gesprek plaatsgevonden inzake het Gemeenschapshuis. Daarbij waren door Haarlem uitgenodigd: een aantal raadsleden uit diverse raadscommissies, de Stichting i.o. Gemeenschapshuis Spaarndam en de Dorpsraad Spaarndam.

Het gemeentebestuur werd vertegenwoordigd door wethouder Voskuilen, die als voorzitter optrad en wethouder Geluk alsmede enkele ambtenaren van de gemeente.

Na een korte inleiding door de voorzitter, waarbij tevens het doel van deze bijeenkomst werd gememoreerd, werd aan de Stichting i.o. alsook aan de Dorpsraad de gelegenheid geboden hun standpunt uiteen te zetten.

Tevens was er voor de raadsleden gelegenheid tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Het hierop gevolgde bestuurlijke overleg tussen het college van Haarlem en dat van Haarlemmerliede en Spaarnwoude heeft waarschijnlijk nog niet het gewenste resultaat opgeleverd, daar een behandeling op de geplande datum (3 oktober) in de gemeenteraad van Haarlem van de kwestie Gemeenschapshuis niet heeft plaatsgevonden.

Mede door de sterke groei en het veranderende samenlevingspatroon van Spaarndam, hebben er zich ontwikkelingen voorgedaan die ook de behoefte aan zaal- en clubruimten voor

verschillende verenigingen of clubs hebben doen toenemen.

Tevens heeft er door de verschillende publicaties over het Gemeenschapshuis bij een groot aantal verenigingen, clubs, instellingen, raden en particulieren een heroriëntatie plaatsgevonden.

Dit heeft geleid tot adviezen of verzoeken aan de gemeenteraad van Haarlem alsmede aan de Dorpsraad.

Gezien de enorme bedragen die in de vorm van gemeentelijke- provinciale- en rijkssubsidies voor de bouw van het Gemeenschapshuis beschikbaar moeten worden gesteld, zal ook een zo optimaal mogelijk gebruik van de verschillende ruimten voor alle betrokken verenigingen en andere groepen van de Spaarndamse bevolking mogelijk moeten zijn. Een prognose over de toekomstige ruimtelijke accommodatie mag hieraan zeker niet ontbreken.

Mogelijk kan de grotere betrokkenheid van de Spaarndamse verenigingen en bevolking zoals die zich momenteel inzake het Gemeenschapshuis manifesteert, in goed overleg met de gemeentelijke overheid zo spoedig mogelijk tot een voor geheel Spaarndam bevredigende oplossing leiden.

D.A. Verdurmen.

